

ТЕХНІКА НОМІНАЛЬНИХ ГРУП ЯК МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТРЕБИ У ДОДАТКОВІЙ ПІДГОТОВЦІ З МЕНЕДЖМЕНТУ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ СЕРЕД СТУДЕНТІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

М. О. Говоруха¹, О. П. Гульчій¹, Р. М. Шучак², С. Р. Хернандес²

¹Національний медичний університет імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)

² Університет Алабами в Бірмінгемі (Бірмінгем, США)

Ключові слова: фармацевтичний менеджмент, навчальні програми, післядипломна освіта, Техніка Номінальних Груп.

Вступ. Техніка Номінальних Груп (Nominal Group Technic (NGT)) – інноваційний метод, який забезпечує прийняття рішень групою осіб, розроблений у 1975 році дослідниками робочого планування для груп експертів Ендрю Дельбеком, Ендрю Ван де Веном та Девідом Гюстафсоном (Університет Мінесоти, США). На початку дев'яностих років двадцятого століття техніка була адаптована для медичної галузі і була впроваджена Річардом Шучаком та Робертом Хернандесом (Університет Алабами в Бірмінгемі США) для роботи з лікарями, викладачами вищої медичної школи, а пізніше, з пацієнтами для оцінки ефективності лікування, в Університеті Алабами в Бірмінгемі (США). [1,3]

В Україні техніка була представлена у 2009 році. Тоді було проведено пілотне дослідження під керівництвом розробника методу, професора Річарда Шучака (Університет Алабами в Бірмінгемі), учасниками якого стали студенти Національного медичного університету імені О.О. Богомольця та головні лікарі поліклінічних відділень м. Києва. [14,15]

Матеріали і методи. Соціологічні методи дослідження вимагають від дослідників використання статистичних обчислень та математичних операцій при обробці даних, що є досить кропіткою роботою. Проте, результати таких досліджень дуже часто потребують підтвердження під час гострого експерименту, в реальному часі. Лише тоді вони є достатньо інформативними, а їх результати можуть бути впроваджені під час практичних розробок. Саме це дозволяє здійснити NGT. [4]

Альтернативно Техніку Номінальних Груп можна використовувати під час проведення екстрених нарад та зустрічей, які є лімітованими у часі, при необхідності швидкого генерування великої кількості ідей та прийняття раціонального рішення. NGT є доречною для будь-яких підприємств та установ, де необхідна організована робота експертних груп. [1,15]

Техніка Номінальних Груп це багаторівневий структурований процес, який забезпечує роботу з групою, що складається з 5-15 компетентних експертів. При цьому всі учас-

ники групи працюють індивідуально. В процесі зустрічі відбувається генерування ідей для вирішення проблемно-го питання та визначення найбільш пріоритетної ідеї. [4]

При роботі з групою осіб, які мають прийняти рішення, виникають певні проблематичні ситуації. Так найважче є підтримувати дисциплінованість групи. Крім того викликом є також і організація самого процесу обговорення, структурованість та логічність проведення зустрічі. При цьому досить непросто раціонально і чітко викласти матеріал, та по закінченню отримати від присутніх конкретні ідеї та пропозиції щодо вирішення питання. Таким чином для керування групою потрібні професійні якості лідера та навички хедлайнерської роботи. [3,17]

Крім того, в кожному колективі можуть виникати труднощі соціального та особистого характеру. При роботі з групою існує ризик виникнення *заблокованого учасника* або *гіперсоціалізованого учасника*, що значно знижує ефективність роботи, отже виникають так звані *процесуальні втрати* – неефективне генерування ідей, спричинене різними факторами, які не стосуються поставленого завдання. [1, 16]

Сьогодні відома велика кількість методів вирішення завдань групою осіб. Найбільш часто до недавнього часу застосовувались Техніка Делфі (Delphi), Техніка Фокусних груп (Focus Groups) та Мозковий штурм (Brainstorming). Та жодна з них не забезпечує наявності усіх атрибутів для успішного та швидкого прийняття рішення (Таблиця 1. Порівняння різних технік прийняття рішень групою осіб).

Структура NGT мінімізує процесуальні втрати, які часто виникають під час застосування інших технік роботи з групами. Це досягається завдяки застосуванню соціально-психологічних методів. Забезпечується диференціювання ідей, та рівна участь усіх експертів. Проте, необхідно зазначити, що у мінімізації *процесуальних втрат* важливу роль відіграє *Модератор* зустрічі, який володіє Технікою Номінальних Груп. [3,4]

Дизайн дослідження. Як вже зазначалося, Техніка Номінальних Груп ґрунтується на роботі групи експертів

(до 15 осіб) з рівнозначною участю кожного з них у обговоренні. При цьому робота є високоструктурованою і складається з чотирьох послідовних етапів (*Кроки NGT*):

1. Мовчазне генерування ідей в письмовій формі
2. Записування ідей по колу
3. Обговорення
4. Визначення найкращої ідеї (прийняття рішення)

Всі *Кроки NGT* є однаково значущими для кінцевого результату, та не можуть бути виключеними з процесу або скороченими у часі, тощо. Одна сесія NGT займає приблизно годину, проте часові рамки є достатньо гнучкими. [1,3,12]

Обладнання:

- Робочі аркуші для кожного експерта
- Фліпчарт (дошка з відривними аркушами паперу великого формату)
- Кольорові маркери
- Металева або коркова дошка
- Набір магнітів (кнопок)
- Картки-оцінювання

Перед проведенням сесії з групою експертів визначити, яку саме інформацію мають на меті отримати в результаті. Для цього необхідно провести аналіз літературних даних та попереднє обговорення з організаторами NGT та учасниками команди щодо проблемного питання, а також когнітивний аналіз та пілотування. Після чого необхідно чітко сформулювати питання, яке буде поставлене експертам.

Надалі слід підібрати контингент для участі у дослідженні (*експертів*). Участь кожного з них повинна бути добровільною та мотивованою для забезпечення достовірних результатів. *Експерти* повинні бути проінформованими щодо проблематики, яка буде обговорена на сесії. Кожен з них повинен мати приблизно однакові кваліфікаційні навички та бути спеціалістом у тій галузі, якої стосується проблемне питання зустрічі. [4,15,9]

Крок 1: Мовчазне генерування ідей в письмовій формі

Проведення техніки починається з привітання та короткого обговорення предмету зустрічі. *Модератор* повинен впевнитися, що усі *експерти* є достатньо компетентними для дослідження та їх участь є добровільною. *Модератор* коротко інформує *експертів* щодо специфіки методики NGT, окреслює часові межі зустрічі, перераховує *Кроки NGT*.

Мовчазне генерування ідей в письмовій формі необхідно розпочати з написання питання на фліпчарті та декілька разів голосно та чітко прочитати його. Експертам повинні бути роздані робочі аркуші із заздалегідь написаним питанням, або експертами пропонується перенести чи занотувати питання з фліпчарту на свій робочий аркуш.

На письмове генерування ідей відводиться близько двадцяти хвилин при цьому кожен експерт може включити до аркушу будь-яку кількість пунктів. При цьому *Модератор* повинен попередити експертів, що будь-яке обговорення, спілкування, тощо у групі є небажаними і можуть спотворити результати дослідження. Необхідно також наголосити, що ідеї повинні бути лаконічними та логічними щодо поставленого питання. Акцент потрібно зробити на індивідуальній роботі кожного експерта. [3]

Після закінчення відведеного терміну, *Модератор* не повинен різко зупинити роботу *експертів*. Якщо він помічає, що у групі ще є учасники, які працюють над аркушем, він повинен оголосити, що час, відведений на перший етап вже вийшов та поцікавитися, скільки часу потрібно усім учасникам для закінчення роботи. Також необхідно повідомити експертів про те, що вони мають можливість доповнювати свій аркуш новими ідеями під час наступного *Кроку 2 NGT*. Якщо час, відведений на письмове генерування ідей ще не вийшов, але *Модератор* помічає, що усі експерти вже закінчили працювати, можна відразу переходити до наступного *Кроку NGT*. [1,8]

Крок 2: Записування ідей по колу

Проведення цієї частини зустрічі ґрунтується на записуванні ідей, висловлених по черзі кожним учасником на фліпчарті.

Ідеї записуються по колу в чіткій послідовності. При цьому кожен учасник має право пропустити свою чергу, якщо у нього немає слушної на його думку ідеї, чи він бажає висловити її пізніше. Проте жоден учасник не повинен висловлювати свою ідею поза чергою. Якщо у процесі у когось із експертів виникають додаткові думки, вони мають право записати їх на робочому аркуші і висловити під час наступного кола.

В ході *Кроку 2* не повинно відбуватися жодних дискусійних обговорень чи доповнень ідей з боку інших *експертів*. *Модератор* повинен нейтрально ставитися до кожної висловленої ідеї. Проте, саме *модератор* відіграє головну роль у веденні дискусії та її напрямку.

Таблиця 1.

Порівняння різних технік прийняття рішень групою осіб

Показник	Delphi	Focus Groups	Brain-storming	NGT
Нарада Face-to-face (Віч-на-віч)	Ні	Так	Так	Так
Вироблення великої кількості ідей	Так	Можливо	Можливо	Так
Уникання фокусування на одній із ідей	Так	Так	Ні	Так
Рівноправна участь усіх учасників групи	Так	Можливо	Ні	Так
Високо структурований процес	Так	Можливо	Ні	Так
Час зустрічі 1-2 години	Ні	Так	Так	Так
Уникання “швидких” рішень	Так	Ні	Ні	Так
Високий рівень виконання завдання	Так	Можливо	Ні	Так
Забезпечення негайного зворотного зв'язку	Так	Можливо	Можливо	Так
Визначення та порівняння важливих ідей	Так	Ні	Ні	Так

Список ідей повинен бути доступним для всіх учасників. Для цього доцільно прикріпити відірвані аркуші з фліпчарту (якщо ідеї записані на декількох аркушах) на металевій дошці за допомогою магнітів, або на корковій дошці за допомогою кнопок. [3,4]

Крок 3: Обговорення

На початку Кроку 3: Обговорення *Модератор* ще раз вголос зачитує питання, яке було поставлене експертам на початку зустрічі. Після цього починається обговорення відповідей, наданих експертами. При цьому кожна відповідь повинна бути зачитана з аркуша так, як вона була сформована спочатку.

Автор ідеї може коментувати свою відповідь тільки в тому разі, якщо хтось з *експертів* просить пояснити, що мається на увазі, або ставить конкретне запитання. Всі ремарки автора та *експертів* повинні бути записані на фліпчарті, або поруч з ідеєю без змін з боку *Модератора*.

Необхідно дотримуватися послідовності та логічності під час обговорення. Дуже важливо аби процес не мав оцінюючого характеру. Потрібно не допускати висловлення вголос відверто позитивних, чи негативних думок *експертів*, щодо власних ідей або ідей своїх колег. Це може змінити думку когось із *експертів*, або і усієї групи щодо певної ідеї, і в такому разі результати будуть недостовірними. Для уникнення дискусійних ситуацій *Модератор* повинен наголосити на тому, що даний етап техніки є ознайомчим і спрямований на усунення незрозумілих тез та підвищенню адекватності сприйняття висловлених ідей, а пріоритетні ідеї будуть надалі визначені незалежним голосуванням. [4,15,7]

Крок 4: Визначення найкращої ідеї (прийняття рішення)

Експертам роздаються чисті картки оцінювання, за допомогою яких відбувається голосування.

Далі пропонується обрати 3 відповіді, які на думку *експертів* є найбільш пріоритетними. При цьому виключені будь-які обговорення, поради, чи розмови у групі. Картки мають бути анонімними. Текст ідеї, обраної учасником, записується по середині картки оцінювання. У лівому верхньому кутку записується номер ідеї з фліпчарту. Номер ідеї потрібен для полегшення підрахунку результатів та підбиття підсумків, а також для зменшення помилок під час голосування. [4,15,6].

Надалі експертам пропонується оцінити обрані ними ідеї за значущістю по трьохбальній системі. Так найменш важлива ідея з обраних буде оцінена в 1 бал, важливіша – в 2 бали і найбільш важлива – в 3 бали. Кількість балів записується в лівому нижньому кутку і обводиться прямокутником.

Так само можуть бути визначені найменш пріоритетні відповіді на думку учасників. Це підвищує інформативність дослідження та може бути іноді більш доречним в залежності від кінцевої мети.

На голосування відводиться близько десяти хвилин, проте якщо по закінченні цього часу хтось з експертів все ще не визначився з вибором він може працювати далі.

Після того, як усі експерти закінчили голосування, *Модератор* збирає картки оцінювання. Для експертів оголошується перерва. Результати голосування підрахову-

ються і використовуються для остаточного визначення 10 найбільш пріоритетних відповідей. [3,4,5]

Контингент та сформульоване запитання.

Під час дослідження в ролі експертів виступали студенти фармацевтичного факультету Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. Було проведено дві одноденні сесії з двома різними групами експертів. До першої групи входили студенти другого курсу (12 осіб), до другої – студенти п'ятого курсу (14 осіб). Всього у дослідженні взяли участь 26 студентів фармацевтичного факультету. Контингент був визначений в результаті консультативних зустрічей дослідників з викладачами фармацевтичного факультету.

Під час сесій учасникам було поставлене однакове запитання: “Що необхідно включити до навчальної програми студентів фармацевтичного факультету для підготовки їх в якості менеджерів та керівників фармацевтичної галузі?”. Підґрунтям для формулювання запитання став аналіз літературних даних щодо проблематичних питань у галузі фармації в Україні та щодо додипломної та післядипломної фармацевтичної освіти, а також результати дослідження, яке проводилося за допомогою анкетування працівників фармацевтичної галузі та студентів фармацевтичного факультету у 2008-2010 рр. [14,15,16]

Результати.

Сесії Техніки Номінальних груп були проведені у вересні 2010 року з інтервалом у тиждень між сесіями з різними групами.

Обидві групи експертів працювали з порівняно однаковою продуктивністю та витратили на виконання завдання до 60 хвилин. В ході дослідження експертами було висловлено всього 43 пропозиції, з них 24 ідеї навели експерти з Групи 1 та 21 ідея була генерована учасниками сесії з Групи 2.

Усі генеровані ідеї наведені у таблицях нижче.

Отже, після аналізу результатів сесії були визначені десять найбільш пріоритетних ідей та п'ять найбільш пріоритетних ідей на думку респондентів.

Обговорення.

Різні групи експертів, а саме студенти другого курсу та п'ятого курсу були одноставними у визначенні найбільш важливої відповіді. Проте, були висловлені і докорінно різні ідеї, що свідчить про набуття знань та мотивації студентів протягом навчання у ВНЗ.

У рейтингу десяти найкращих ідей дві пари пропозицій з першої та другої групи мають приблизно однакову суть.

Знаковим є той факт, що приблизно однаковою за змістом як для студентів молодшого курсу, так і для студентів-випускників є топ ідея, а саме практичні навички. Проте у другій групі пропозиція стосується практичних навичок та вмінь загалом у фармацевтичній галузі, а у Групі 1 – лише практичних навичок з фармацевтичного менеджменту. Вірогідно, це пов'язано з тим, що експерти другої групи, які вже мають певний досвід роботи у фармацевтичній галузі усвідомлюють, що менеджер чи керівник повинен бути компетентним у всіх секторах галузі, і особливо, розуміти, яким чином можна застосувати теоретичні знання в умовах реальних ситуацій.

Таблиця 2.

**Генеровані ідеї під час сесії Техніки Номінальних Груп. Група 1
(фармацевтичний факультет, 2 курс, 12 експертів)**

№ п/п	Пропозиції, висловлені респондентами ¹	Бали	Кількість респондентів, які голосували	Сума балів ²
1	Психологія людини	2	1	2
2	Мотивація (заохочення) студентів	2, 2, 2	3	6
3	Практичні навички в сфері менеджменту	1, 1, 3, 3, 3, 3	5	14
4	Досвід інших країн	1,1,3,3	4	8
5	Більш глибокий розгляд менеджменту і маркетингу як предмету навчання			
6	Спілкування з висококваліфікованими менеджерами	3,3	2	6
7	Логіка як складова навчальної програми	3	1	3
8	Мотивація викладачів	1,2	2	3
9	Підвищення вимог до оцінювання вихідних знань студентів	1,2	3	3
10	Риторика			
11	Рольові ігри	2	1	2
12	Більш доступне викладення матеріалу	1,2,2	4	5
13	Популяризація професії менеджера	1	1	1
14	Забезпечення студентів роботою після закінчення ВНЗ	1,2,2,3,3	5	11
15	Селекція груп			
16	Страхова медицина	2	1	2
17	Філософія			
18	Збільшення к-сті годин для вивчення математ дисциплін	3	1	3
19	Інформаційні технології (забезпечення технікою)	1	1	1
20	Етика	1	1	1
21	Медичне і фармацевтичне право			
22	Медична і фармацевтична англійська			
23	Інформатика як предмет			

¹ – На основі відповідей 14 респондентів

² – Підраховано по сумі балів (3 = найбільш важлива, 2 = важлива, 1 = найменш важлива), які отримала пропозиція під час голосування

Таблиця 3.

**Генеровані ідеї під час сесії Техніки Номінальних Груп. Група 1
(фармацевтичний факультет, 2 курс, 12 експертів)**

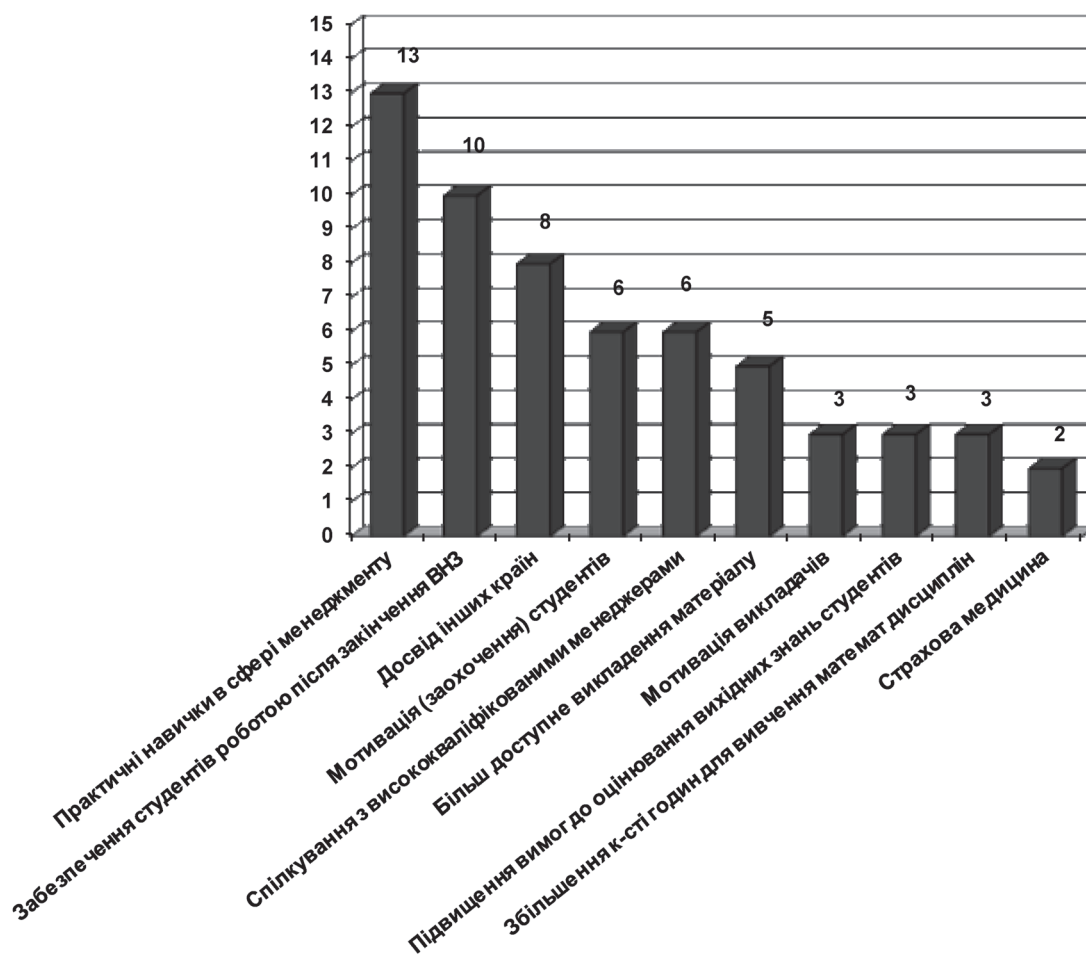
№ п/п	Пропозиції, висловлені респондентами ¹	Бали	Кількість респондентів, які голосували	Сума балів ²
1	2	3	4	5
1.	Вирішення ситуаційних задач із нестандартними умовами	2, 2	2	4
2.	Більше конференцій та обмін знаннями з іншими спеціалістами	1, 3	2	4
3.	Більше часу на практику та стажування	1, 1, 1, 2, 2, 3, 3, 3	8	14
4.	Додаткові тренінги щодо нових особливостей маркетингу в провідних фармацевтичних фірмах	1, 1, 2, 3	4	7
5.	Бізнес англійська	1, 2, 3, 3, 3	5	12
6.	Виключити менеджмент з програми навчання (лідерські якості повинні формуватися природньо)	3	1	3
7.	Техніка переговорів з партнерами			

Продовження таблиці 3

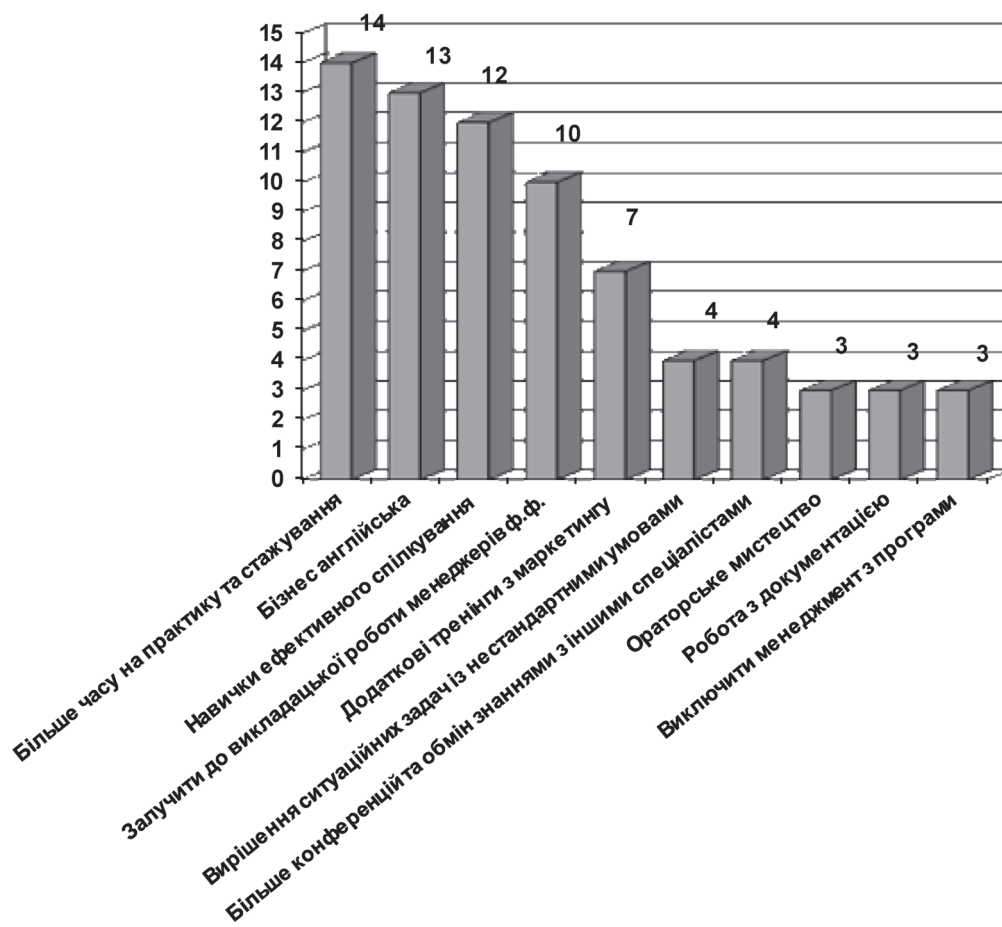
1	2	3	4	5
8.	Реальні приклади (історичний аспект)			
9.	Вивчення не лише законодавства ОЗ але і інших аспектів юриспруденції (кримінальне, трудове право, і т.д.)	2	1	2
10.	Навички ефективного спілкування	1, 1, 2, 2, 2, 2, 3, 3	8	12
11.	Практичні завдання, за вирішення яких кожен буде нести особисту відповідальність	1, 1	2	2
12.	Вивчення систем менеджменту успішних компаній світу			
13.	Додаткові заняття з психології			
14.	Залучити до викладацької роботи кадри, що вже є менеджерами фармацевтичних фірм	1, 1, 2, 2, 2, 3	6	10
15.	Ділова партнерська етика	2	2	2
16.	Психологія відносин з підлеглими	1	1	1
17.	Інформаційні технології			
18.	Досвід іноземних компаній	2	1	2
19.	Ораторське мистецтво	3	1	3
20.	Комплексний підхід до процесу виробництва-збуту			
21.	Робота з документацією	3	1	3

¹ – На основі відповідей 14 респондентів

² – Підраховано по сумі балів (3 = найбільш важлива, 2 = важлива, 1 = найменш важлива), які отримала пропозиція під час голосування

Мал. 2. Топ 10 генерованих ідей під час сесії Техніки Номінальних Груп. Група 1 (фармацевтичний факультет, 2 курс, 12 експертів)

Мал. 3. Топ 10 генерованих ідей під час сесії Техніки Номінальних Груп. Група 2 (фармацевтичний факультет, 5 курс, 14 експертів)

Щодо другої ідеї, яка мала місце повторення в Групі 1 і Групі 2, то вона також певним чином стосується практичних навичок. В обох групах ідеї посідають четверте місце: “Спілкування з висококваліфікованими менеджерами” (6 балів) для Групи 1 і “Залучити до викладацької роботи кадри, що вже є менеджерами фармацевтичних фірм” (10 балів) для Групи 2. Таким чином, у другій групі спостерігається більш чітке та точкове формування пропозиції. Дійсно, не просто спілкування, а саме практичні заняття з кваліфікованими менеджерами фармацевтичних компаній у якості викладачів, під час яких зміст навчальної програми може бути екстрапольованим на життєві ситуації з прикладними з власного досвіду, є унікальною можливістю для студентів отримати знання практичного характеру під час аудиторної роботи.

Поза рейтингом десяти найкращих ідей також спостерігалися співпадіння багатьох пропозицій. Близько половини генерованих ідей мали повторення в обох групах.

Висновки.

Аналіз результатів проведення Техніки Номінальних Груп дає підстави стверджувати, що під час дослідження була дотримана оригінальна методика, що дозволило отримати інформативні, достовірні результати.

Продемонстровано, що Техніка Номінальних Груп дозволяє продукувати велику кількість ідей, оцінювати

важливість кожної ідеї, дає рівні можливості вибору певної ідеї, виключає прийняття занадто швидкого рішення.

При проведенні Техніки Номінальних Груп кожен учасник усвідомлював, що його ідеї є важливими і значущими, що забезпечувало високу продуктивність роботи групи та високий рівень виконання завдання.

При застосуванні даного методу були визначені пріоритетні напрямки для вдосконалення навчальної програми з менеджменту для студентів фармацевтичного факультету та впровадження нових методик викладання.

Отримані результати дозволяють з позицій доказовості внести суттєві пропозиції щодо оновлення існуючих навчальних програм з фармацевтичного менеджменту та розробки нових як для додипломної так і для післядипломної фармацевтичної освіти.

Рецензент: д.мед.н., професор Грузева Т.С.

ЛІТЕРАТУРА

1. A.L. Delbecq. *Group Techniques for Program Planning*. [Text] / A.H. Van de Ven, D.H. Gustafson // *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*. – Scott, Foresman, and Co. – 1975

2. A.H. Van de Ven. *Group Decision Making Effectiveness: An Experimental Study* [Text] / Kent. – Ohio. – Kent State University Press. – 1974

3. A.Castiglioni. *A Pilot Study Using Nominal Group Technique to Assess Residents' Perceptions of Successful Attending Rounds* R.M. Shewchuk., L.L. Willett et al. // *J. Gen. Intern. Med.* – Vol.23(7). – P. 1060–1065.

4. A. L. Delbecq, *Group techniques for program planning: A guide to nominal group and Delphi processes* [Text] / A. H. Vande Ven, D. H. Gustafson // *Glen-view.* – I. L. – Scott Foresman. – 1975.

5. S. R. Hernandez. *Global healthcare management* [Text] / R. Shewchuk // *J. Health Adm Educ.* – 2008. – Summer. – Vol. 25(3). – P. 171-173.

6. S. R. Hernandez. *Healthcare management education* [Text] / R. Shewchuk // *J. Health Adm Educ.* – 2008. – Winter. – Vol. 25(1). – P. 1-4

7. S. R. Hernandez. *Competencies and curriculum content: what works for our programs?* [Text] / R. Shewchuk // *J. Health Adm Educ.* – 2008. – Spring. – Vol. 25(2). – P. 81-85

8. S. R. Hernandez. *Online education* [Text] / R. Shewchuk // *J. Health Adm Educ.* – 2008. – Fall. – Vol.25(4). – P. 269-271

9. D. A. Levine. *Using a modified nominal group technique to elicit director of nursing input for an osteoporosis intervention* K. G. Saag, L. L. Casebeer, C. Colon-Emeric, K. W. Lyles, R. M. Shewchuk // *Journal of the American Medical Directors Association.* – 2006. – Vol. 7 (7). – P. 420–425

10. V. Moskalenko. *Nominal group technique sessions: screening stage of the development of American-Ukrainian health management training program* [Text] / R. Hernandez,

R. Shewchuk, O. Hulchiy, N. Zakharova, S. Rudzsky, M. Govorukha // *European journal of medical research.* – October. – 2010.

11. V. Moskalenko. *Using nominal group technique for development of american-ukrainian health management training program* [Text] / R. Hernandez, R. Shewchuk, O. Hulchiy, N. Zakharova, S. Rudzsky, M. Govorukha // *European Journal of Public Health.* – 2010. – Vol. 20. – Issue 5.

12. R. Shewchuk. *Using cognitive concept mapping to understand what health care means to the elderly: an illustrative approach for planning and marketing* [Text] / S.J. O'Connor // *Health Market Q.* – 2002. – Vol.20(2). – P. 69–88.

13. R.E. Timothy. *Using the Nominal Group Technique to Identify the Problems Experienced by Persons Living with Severe Physical Disabilities* / [Text] R. M. Shewchuk. // DOI: 10.1023/A:1014931924809. – Volume 9. – Number 2. – P. 65-76.

14. M.M. Safford, *Reasons for Not Intensifying Medications: Differentiating “Clinical Inertia” from Appropriate Care* / [Text] R.M. Shewchuk, Q. Haiyan et al. // *J. Gen. Intern. Med.* – Vol.22(12). – P.1648–1655

15. E. A. Platonova, *Study of the relationship between organizational culture and organizational outcomes using hierarchical linear modeling methodology* / [Text] S.R. Hernandez, R.M. Shewchuk, K.M. Leddy // *Qual. Manag. Health Care.* – 2006. – Vol.15(3). – P. 200–209.

16. S.R.Hernandez. *Horizontal and Vertical Healthcare Integration: Lessons Learned from the United States* / [Text] // *Healthcare Papers.* – 2000. – Vol. 1(2). – P. 59-65.

ТЕХНИКА НОМИНАЛЬНЫХ ГРУПП КАК МЕТОД ИССЛЕДОВАНИЯ НЕОБХОДИМОСТИ ДОПОЛНИТЕЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ПО МЕНЕДЖМЕНТУ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ СРЕДИ СТУДЕНТОВ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОГО ФАКУЛЬТЕТА

М. О. Говорука¹, О. П. Гульчий¹,
Р. М. Шучак², С. Р. Хернандес²

¹Национальный медицинский университет имени О.О. Богомольца (Киев, Украина)

² Университет Алабамы в Бирмингеме (Бирмингем, США)

Резюме. В статье отображен опыт использования инновационного метода социологического исследования – Техники Номинальных Групп для изучения подготовки по менеджменту фармации среди студентов фармацевтического факультета. Продемонстрировано, что Техника Номинальных Групп позволяет продуцировать большое количество идей, оценивать важность каждой идеи, дает равные возможности выбора определенной идеи, исключает слишком быстрое принятие решения. При применении данного метода были определены приоритетные направления для совершенствования учебной программы по менеджменту для студентов фармацевтического факультета и внедрению новых методик преподавания. Полученные результаты позволяют с позиций доказательности внести существенные предложения по обновлению существующих учебных программ по фармацевтическому менеджменту и разработке новых программ для додипломного и последипломного фармацевтического образования.

Ключевые слова: фармацевтический менеджмент, учебные программы, последипломное образование, Техника Номинальных Групп.

NOMINAL GROUP TECHNIC AS A TOOL IN THE STUDY OF FURTHER PHARMACEUTICAL MANAGEMENT TRAINING AMONG PHARMACEUTICAL STUDENTS

M. O. Govorukha¹, O. P. Hulchiy¹,
R. M. Shewchuk², S. R. Hernandez²

¹National O. Bohomolets medical university (Kyiv, Ukraine)

² University of Alabama in Birmingham (Birmingham, USA)

The aim of the research is to develop an optimal implementation strategy in postgraduate pharmaceutical education in the management area and improvement and harmonization of management curriculum for pharmaceutical students. Thus Nominal Group Technique has capacity to produce a large number of ideas, evaluate the importance of each idea provides a level of choice ideas, excludes too fast decision making, ensures a high level task. The completed results of the study can be reasonable for further introduction of the NGT among the healthcare professionals for effective and strategic decision making. The method was helpful for given line resource areas for improving management educational programs and tutorial methods for pharmaceutical students.

Key words: pharmaceutical management, training programs, post graduate studying, Nominal Group Technic.